

Sovyetler Birliğinde Aktüel Gelişmeler

No 4

Ekim 1971

Editör: W. Miniajlo

SOVYETLER BİRLİĞİ KOMÜNİST PARTİSİNDE YARI RESMÎ TEMİZLİK

Teşkilât ve siyasi sonuçları (partiden ihraç edilenlerle ailelerinin tutuklanmaları, Valeri M. Albert) bakımından bu yenilenme, daha önce yapılan parti temizliğinden çok daha sert olmuştur.

Merkez Komitesi Genel Sekreteri L. Brejnev, Sovyetler Birliği Komünist Partisinin (SBKP'nin) XXIV. Kongresinde okunması hemen hemen yedi saat süren faaliyet raporunun bir bölümünde, SBKP'ndeki aktüel ve oldukça nazik teşkilât sorunları ile ahlâkî ve siyasi sorunlara ancak kısaca ve çok ihtiyatlı bir şekilde değinmiştir. Brejnev özellikle SBKP'nin son yıllarda kendi saflarını lââyık olmayan kimselerden "daha kesinlikle" temizlemeğe başlanmasını olumlu şekilde değerlendirdikten sonra, parti belgelerini (parti cüzdanları ve üye aday kartlarını) yenileme işinin, parti disiplini kuvvetlendirmeğe ve partinin çalışma kabiliyetini arttırmaya yöneltilmiş önemli bir teşkilât meselesi ve siyasi tedbir olarak ele alınmasını talep etmiştir ("Pravda", 31.3.1971).

Bu arada Brejnev, son zamanlarda SBKP'ye girenlere karşı ileri sürülen taleplerin fazlalaşması dolayısıyla partinin üye sayısının son yıllarda eskisi kadar süratle artmadığını belirtmiştir. Şöyle ki: SBKP'nin XXII. (1961) ve XXIII. (1966) kongreleri arasında her yıl partiye girenlerin sayısı 760 bin iken, son yıllarda bu sayı 600 bine kadar düşmüştür. "Saflarının kalitesini iyileştirme düşüncesinin partiye ileride de hâkim olması gerektiğini" kaydeden Brejnev, bazı parti teşekküllerinin yeni üye kabulüne son derece meraklı olmalarını ve "bu işde titizlik göstermemelerini" kinamıştır. SBKP'nin XVIII. Kongresinin açılışı yaklaşırken, Sovyet İstatistikleri 5 yıllı

Brejnev'in, parti belgelerini yenileme işinin "bir formalite olarak değil de, önemli bir teşkilât meselesi ve siyasi bir tedbir olarak" ele alınması yolundaki talebi, SBKP'nin XXIV. Kongre (1971) kararlarında da özellikle belirtilmiştir ("Pravda", 10.4.1971).

Gerek Brejnev'in konuşmasında, gerekse kongre kararlarında parti belgelerinin bundan böyle değiştirilmesi işleminin herhangi bir formaliteden ibaret kalmayıp, örgütsel ve siyasi bir tedbir olarak sayılması gerekliliğinin belirtilmiş olması büyük önem taşımaktadır.

SBKP tarihinde parti belgeleri bir kaç defa değiştirilmiştir. Bunlardan sonuncusu Stalinin ölümünden kısa bir süre sonra, yani 1954'de yapılmış ve basit bir muamele olarak sessizce uygulanmıştı. Stalinin âni ölümünün doğurduğu şok ve şaşkınlığın etkisi altında

bulunan o zamanki SBKP yöneticileri, parti belgelerinin yenilenmesinden şu veya bu parti üyelerini, onların geçmişi ve eski davranışları dolayısıyla cezalandırmayı düşünecek durumda değildiler.

SBKP tarihinde parti belgelerinin yenilenmesi işlemi, halen de tasarlandığı gibi, başka bir nitelik de taşımıştır. 1935-1936 yıllarında yapılan bu işlem, 1963 de başlayan, fakat sonuçları Stalini hiç te tatmin etmemiş olan resmî parti temizliğinin etkili bir şekli idi. Bütün komünistlerin şahsî dosyalarının da sıkı kontrole tabi tutulması suretiyle yapılan parti belgelerinin bu yenilenmesi işlemi, Stalinin temizlik sırasında gûya gösterilen müsamahaya karşı gösterdiği bir tepki idi.

Teşkilât ve siyasî sonuçları (partiden ihraç edilenlerle ailelerinin tutuklanmaları ve onlara uygulanan baskı ve şiddet hareketleri) bakımından bu yenilenme, daha önce yapılan parti temizliğinden çok daha sert olmuştur.

Gerek 1933-1934 yıllarındaki temizlik, gerekse bunu izleyen parti belgelerinin kontrolü ve değiştirilmesi işlemi sırasında SBKP den çıkarılan üyelerin sayısını Sovyet istatistikleri hiçbir zaman ilân etmemiştir. Fakat bazı dolaylı Sovyet rakamları bu "örgütsel ve siyasî tedbirler" sonucunda verilen kurbanların sayısını bir dereceye kadar tespit etmeğe imkân vermektedir. (bilgin ve yaratıcı aydınlar, sanat, tasarımcılar ve diğer alanlarında çalışanlar), %40 oranını,

Meselâ "Sovyetler Birliği Komünist Partisi Tarihi"nde parti belgelerinin yenilenme konusuna önemli bir yer ayrılmıştır. Söz konusu eserde 1935-1936 yıllarında "partinin yabancı ve rastgele kimselerden esaslı surette temizlenmiş olduğu" (s.487) kaydedildikten sonra şöyle denilmektedir: "Nevar ki parti belgelerinin kontrolü ve değiştirilmesi sırasında partinin kadrolar hususundaki genel görüşü ihlâl ediliyordu. Bunu bir çok partiden ihraç olayları ortaya koymaktadır" (aynı yerde).

Oysa, 14 milyon üyesi olan SBKP'nin bugünkü sosyal yapısının, Yine aynı "SBKP Tarihi" bu hareket esnasında "sosyalizm dâvasına sadık" bir çok insanların partiden çıkarılmış olduklarını belirtmektedir. Bundan başka temizliğin ve parti belgeleri kontrol ve tebdilinin yapıldığı bütün süre içinde partiye yeni üyelerin alınması 1 Kasım 1936 tarihine kadar tamamiyle durdurulmuştu. SBKP'nin XVIII.Kongresinin açılışı yaklaşırken, Sovyet istatistikleri 5 yıllı aşkın bir süreden sonra ilk defa olarak SBKP üye sayısı hakkında yeniden bilgi verdiler. İlân edilen rakamlara göre, parti üyelerinin ve üye adaylarının sayısı, bu tarihe doğru parti belgelerinin kontrol ve tebdili başlamadan önceki sayıdan hâlâ 330 bin, yâni hemen hemen %15 oranında eksik idi "Sovyet Sosyalist Cumhuriyetleri Birliği, 1917-1967", Ansiklopedik rehber, Moskova, s.189). Şunu da dikkata almak gerektir ki, parti belgelerini değiştirme kampanyasının sonu ile SBKP'nin XVIII.Kongresi arasındaki süre içerisinde "yejovşçına" olarak adlandırılan kanlı temizlik yapılmıştı. Bu temizlik sırasında ön plânda parti, devlet ve ordu yüksek makamlarını işgal edenler ile bilgin ve yaratıcı aydın çevrelerinin ileri gelenleri kitle halinde tutuklanmış, bir çoklarının can verdiği zindanlara atılmıştı. Bunun yanısıra SBKP yine aynı süre içinde saflarına yeni üyeler celbetme işlerine de hız vermişti. Bütün bunlar, 1930 ların ikinci yarısında SBKP üye sayısında görülen aşırı derecedeki azalmanın, parti belgelerinin kontrolü ve yenilenmesi sonucunda meydana geldiğini göstermektedir.lerin görüş ve hareket birliğini her çareye başvurarak ileride de pekiştirerek için çaba gösterilmesi" gerekliliğine işaret etmiştir ("Pravda", 10.4.1971).

Parti belgelerinin halen tasarlanan yenilenmesi işinin, sonuç bakımından, 1935-1936 yıllarındakine benzeyeceği elbetteki düşünülemez. Fakat bu her iki yenileme işleminde bir çok benzerlikler olduğu da muhakkaktır.

Bunların yanı sıra sosyal faaliyete karşı uyusukluk ve kayıtsızlık, özel Sovyet basın ve radyolarının, parti belgelerinin yenileneceği hakkında hiçbir yayında bulunmadıkları ilginçtir. Bundan anlaşılıyor ki, "bu önemli örgütsel ve siyasî tedbirin" nasıl uygulanacağı ve yeni parti cüzdanlarının kimlere verilmeyeceği hakkındaki direktif, kamuoyuna bildirilmeden ilgililere gönderilecek bir genelgede izah edilecektir. Anlaşılan bütün bunların Sovyet basınına açıklanmadan, gizli olarak uygulanması gerekmektedir. SBKP yöneticileri partideki bu "temizliğin" ne ölçüsünü, ne de başlıca siyasî sebeplerini ilân etmeyi münasip görmemişlerdir.

SBKP'nin, uzun bir süre için plânlanan parti içi siyasetinin - çözümü önemli derecede parti belgelerinin ilerideki yenilenmesine de bağlı bulunan - stratejik önemi haiz meselelerinden birini partide işçi sınıfının kesin olarak daha geniş bir şekilde temsili teşkil etmektedir ("Partiynaya jizn", No 10, 1971, s.4).

Aynı dergide SBKP'nin, tabiatı itibarile, işçi sınıfının partisi olduğu iddialarını tekzip eden rakamlara da yer verilmiştir. Parti üye sayısının %44,8 oranını memurlar (bilgin ve yaratıcı aydınlar, sanat, tıp ve eğitim alanlarında çalışanlar), %40,1 oranını, işçi çevrelerinden çıkan parti görevlilerinin ("partapparatçiki") de resmen dahil buldukları işçiler ve memleketin çalışan nüfusunun %55'ini teşkil ettikleri halde sadece %15,1 oranını da kolhozcular teşkil etmektedir.

SBKP yöneticileri, özellikle 1968 Çekoslovak olaylarından ve Sovyet bilimsel-teknik ve yaratıcı aydınlar çevresinde "bozguncu" eğilimlerin kuvvetlenmesinden sonra SBKP'nin sosyal yapısı münasebetiyle artmakta olan endişeyi gizlemeye bile lüzum görmüyorlar. Oysa, 14 milyonu aşkın üyesi olan SBKP'nin bugünkü sosyal yapısının, sadece partiye kayıt işleminin düzenlenmesi suretiyle değiştirilmesi, parti yöneticileri tarafından istenilmeyen kimseleri kapsamayan çok uzun bir ameliyedir. Bundan ötürü SBKP Merkez Komitesi tasarlanan temizliği - taktik mülâhazalarla - ilân etmeden, bütün parti teşekküllerinden "parti saflarını" günlük faaliyetin seyri esnasında "kesinlikle temizlemelerini" ve parti belgelerinin yenilenme işlemini, bir formalite olarak değil, örgütsel ve siyasî bir tedbir olarak ele almalarını talep etmiştir.

SBKP'nin, kendi saflarını kimlerden temizlemesi gerektiği sorunu üzerinde ayrıntılı surette durmağa lüzum görmeyen Brejnev, büyük tutumları "Sovyet vatandaşlarının haklı öfkesine" sebep olan "insafsız memurları, bürokratları ve kaba muamele yapanları" kınamıştır. Brejnev ihtilâs, rüşvet, parazitçilik, anonimcilik, iftira gibi "komünist ahlâkına aykırı" hareketlerden sert bir dille, fakat soyut bir surette konuşmuş ve bunlara karşı "tavizsiz mücadele" yapılmasını talep etmiştir ("Pravda", 31.3.1971).

SBKP'nin XXIV.Kongresi uyusukluk, kayıtsızlık ve siyasete karşı ilgisizlik gibi, komünistlere hiç te yakışmayan sıfatları yerdikten sonra, davranışlarıyla komünist adını lekeleyen, parti ve devlet disiplinini bozan herkes hakkında sıkı bir soruşturma açılmasını istemiş ve "bütün komünistlerin görüş ve hareket birliğini her çareye başvurarak ileride de pekiştirmek için çaba gösterilmesi" gerekliliğine işaret etmiştir ("Pravda", 10.4.1971).

Brejnev'in amansız mücadele yapılmasını talep ettiği "komünist ahlâkına aykırı" kusur ve cezayı gerektiren suçlardan çoğu, şu veya bu ölçüde işçi, kolhozcu ve aydınlar gibi, gerek SBKP'nin, gerekse genellikle Sovyet toplumunun bütün tabakalarına özgü bulunmaktadır. Bunların hepsinde sosyal faaliyete karşı uyuşukluk ve kayıtsızlık, özel hayatını devlet hesabına düzeltmek için yapılan ihtilâs ve diğer kanunsuz hareketler, sarhoşluk, ahlâksızlık ve buna benzer davranışlar gittikçe artmaktadır. Bu kusur ve suçlara karşı mücadele SBKP'nin bütün çevrelerini kapsamış bulunuyor.

Nevar ki bu olaylara ve özellikle yaygın bir hal alan sarhoşluk ve devlet mülkiyetini ihtilâs hareketlerine karşı mücadele, Sovyet basınının da itiraf ettiği gibi parti teşekküllerinin bu meselede gösterdikleri kayıtsızlık ve uzlaşıcı tutum, hattâ zincirleme himaye sonucunda çok zorlaşmaktadır. Meselâ, 3.6.1971 tarihli "Pravda" gazetesinde Sovyetler Birliğinde Vitebsk eyaletinin Toloçinsk bölgesinde yaygın bir hal alan sarhoşluk, özellikle "samogonovareniye" (evlerde gizli olarak imbikten çekilen alkollü içkiler) hakkında korunç bilgiler veriliyor. "Pravda"nın yazdığına göre, "sarhoşlar ve 'samogonşçik'ler (içki üretenler) arasında, içki yapmayı yasaklayan devlet kanunlarını ihlâl eden komünistler de vardır, parti teşekküllerinin yöneticileri ise bu vahim kötülüğe göz yumuyorlar" (s.3). Söz konusu bölgenin bir çok yerlerini dolaşmış olan "Pravda"nın muhabiri G.Burovkin, sarhoşlara ve "samogonşçik"lere karşı hüküm süren "hoş görü havasından" bahsetmektedir (s.3).

"Pravda" gazetesi, komünistler içki üretme suçundan dolayı mahkeme tarafından cezalandırıldıkları zaman bile, parti teşekküllerinin kendi yönlerinden bu hükümlülere karşı hiçbir tedbir almadıklarına dair somut örnekler vermektedir. Sovyet basınında çıkan haberler, alkollizmin gerek SBKP'de, gerekse bir bütün olarak Sovyet toplumunda millî bir afet halini almakta olduğunu ortaya koymaktadır. Bununla mücadele yolunda alınan idarî tedbirlerin arttırılması ise henüz hissedilir sonuçlar vermemiştir.

Gerek Sovyet toplumu, gerekse SBKP için ortak olan diğer bir suç da, devlet mülkiyetini ihtilâstır. Yalnız fark şundadır ki, hâkim devlet partisine mensup olan komünistler, durumları dolayısıyla, bu mülkiyeti daha büyük ölçüde ihtilâs etmek ve partisiz vatandaşlardan daha fazla cezasız kalmak imkânlarına sahiptirler.

Parti teşekküllerinin, "sosyalist" malların, kendi saflarındaki muhtekirlerine karşı sık sık nasıl muamele ettiklerini, Krasnodar eyaletinin Krimsk şehrinden "Sovetskaya Rossiya" gazetesine verilen bir haberde anlatılıyor. Bu haberde "devlet mallarını çalma", "büyük ihtilâs" ve seri halinde hırsızlık ve sahtekârlıklar gibi üç ağır suçtan bahsediliyor. Bunları işleyenlerin hepsi de SBKP üyeleridir. "Sovetskaya Rossiya" gazetesinin yazdığına göre bunların her birinde "komünist ile hırsız bir şahısta birleşmişti" (21.2.1970). Ve bunların hepsini de mahalli parti teşekkülleri himaye etmiş ve meselenin mahkemeye intikal etmemesi için ellerinden gelen herşeyi yapmışlardır.

SBKP'de meydana gelen ve Brejnev tarafından kınanan bazı kusurlu olayların, nitelikleri bakımından, partinin bütün sosyal gruplarına özgü olmasına imkân yoktur. Brejnev insafsız memurlardan, bürokratlardan ve devlet disiplinini bozanlardan bahsederken, parti üyesi işçi ve kolhozcuları kasetmiyordu. Söz konusu olan Sovyetler Birli-

ğinin parti, devlet ve ekonomi teşekküllerinin çeşitli kademelerinde yer alan kalabalık yöneticiler çevresidir. SBKP'nin ahlâkî ve siyasî çehresini, disiplin ve dinamizmini önemli ölçüde yansıtan partideki bu grubun tutumudur. Sovyet basınında çıkan haberler, bu grup ile işlerin asıl yolunda olmadığını ve SBKP'de kuvvetlenen iç çözümlü tehlikesini asıl bu yöneticiler grubunun doğurduğunu ortaya koymaktadır. Nevar ki bu yöneticilerin, devamlı olarak ve yarı resmî surette yapılan temizlikten ve parti belgelerinin yenilenmesinden fazla bir zarar görecekları şüphelidir. Bunların SBKP'deki nüfuzu gayet büyük olup, aralarındaki birlik ve dayanışma da çok kuvvetlidir. Kamuoyunu tatmin etmek ve gözdağı vermek amacıyla bunlardan bazıları hakkında teşkilâtça tedbirler alınacağı muhakkaktır. Fakat bugünkü durumda SBKP'deki köklü bir temizlik söz konusu olamaz.

Aydınlar arasında parti temizliğine, görünüşe göre ileride de en çok yazarlar mâruz kalacaklardır. SBKP Merkez Komitesinin bir çok Sovyet yazarları ve ayrı ayrı edebî Sovyet dergilerinin yazı kurullarından memnun olmadığını gösteren bir çok emareler mevcuttur.

Yapılan temizlikte ve parti belgelerinin yenilenme işlemi sırasında, "milliyetçi duyular" ve sözde "bölgecilik" belirtileri ile mücadele dahi büyük bir önem kazanmaktadır. SBKP'nin son XXIV.Kongresinde bu konuda bir çok şeyler söylenmiş ve bütün Sovyet birlik cumhuriyetlerinde yaşayan çeşitli halkların enternasyonalizm ruhunda yetiştirilmeleri yolunda yapılan çalışmaların kuvvetlendirilmesi talep edilmiştir.

Bugünkü SBKP yöneticileri, parti siyasetinde sadece itidal ve ihtiyat göstermekle kalmıyor, aynı zamanda Stalin ve Hruşçev'a kıyasla daha sebatkâr ve daha şaşmaz surette hareket ediyorlar. Bunların partiyi istenilmeyen kimselerden temizleyecekleri ve partinin sosyal yapısını zamanla değiştirmeye muvaffak olacakları ihtimal dahilindedir. Bütün gelişmiş ülkeleri kapsayan bilimsel-teknik devrim döneminde Sovyet toplumundaki bilginlerin, teknisyen ve yaratıcı aydınların rolünün, SBKP yöneticileri tarafından mühimsenmemesinin ne dereceye kadar doğru olduğunu zaman gösterecektir.

Sovyetler Birliğinde Aktüel Gelişmeler

No 5

Kasım 1971

Editör: W.Miniajlo

SOVYET FELSEFESİ MODERN BİLİM SEVİYESİNİN ALTINDA

Yuri V. Marin

Genel Sekreter Brejnev, Sovyetler Birliği Komünist Partisi'nin (SBKP'nin) XXIV. Kongresine sunduğu raporda "Merkez Komitesi nazari çalışmaları alanında bizde herşeyin tatmin edici olduğu kanısında değildir" demiştir (Pravda, 31.3.1971). Marksist-leninist olarak nitelendirilen Sovyet felsefesinin hiç te parlak bir durumda olmadığı kongreden önceki ve sonraki Sovyet yayınlarında açıkça belirtildiğinden Brejnev'in kongredeki bahis konusu sözleri bir sürpriz teşkil etmiyor. Bu durum A. Okulov'un "Sovetskaya filosofskaya nauka i yeyo problemi" (Sovyet felsefe bilimi ve problemleri) adlı kitabında da doğrulanmaktadır (Moskova, 1970, s.5).

Sovyet felsefesi konusunda son aylarda yayınlanan eserler incelenirken, resmî Sovyet nazariyesinin bugün derin bir buhran geçirmekte olduğu sonucuna varılabilir.

Bugünkü Sovyet felsefesinin başlıca zaafı, bu felsefeyi bütün dünyada gelişmekte olan bilimsel-teknik devrimle bağdaştırma ve bazen de tabii bilimlerdeki yeni keşiflerin marksist-leninist görüşle izahı imkânsızlığından ileri gelmektedir. Diyalektik-maddecilik bugün bizzat kendi eski bir çok değer ölçüleriyle çelişkiye düşmekte, tarihî olayların rasyonel olmayan gelişmesi sonucunda esasları sarsılan tarihî maddeciliğin (determinizm) yerini ise, gittikçe genel sosyoloji almaktadır.

SBKP'nin XXIV. Kongresinden sonra Sovyet "Voprosı filosofii" le- dergisi (No 4, 1971, s.11) Brejnev'in Sovyet nazariyesi hakkındaki misitemlerini deşifre etmeğe çalışmış ve bu arada eski mutaassıp ta- görüşlerin bugünkü Sovyet nazariyesine sokmanın zararlarını belirt- miştir.azarlar Sovyet diyalektikinde bilimlerin bugünkü seviyesine uygun ölçülerin tespit edilmesi gerektiğini ileri sürüyorlar ("Kom- munist" Sovyetler Birliği Bilimler Akademisi muhabir üyesi, tanınmış Sovyet filozofu P.Kopnin, söz konusu kongreden önce kaleme aldığı "Marksist-leninist idrak nazariyesi ve çağdaş bilim" başlıklı ma- kalesinde resmî Sovyet nazariyesinin içinde bulunduğu buhranı çok blaçık bir şekilde karakterize etmiştir. Kopnin'in başlıca tezi şu idi: eskiden pratik denemelere dayanan modern bilim bugün, çok sedefa resmî felsefi nazariyeye uymayan soyut şekiller alan nazari e- r düşünüş alanına intikal etmiştir ("Voprosı filosofii", No 3, 1971, (s.29).

P.Kopnin, daha önceki bilim anlayışının sınırlı olan tecrübesine dayalı "sağduyu" ölçüsünün iflâs ettiğini saptadıktan sonra, sade "sağduyuya" değil, genellikle akıllıca kavranmış gerçekliğe de aykırı düşen inanılmaz ve "sivri akıllı" iddialar ve düşünce alanına" gittikçe daha fazla "dalınıldığını" belirtmektedir (Aynı dergi, s.29).

Bununla ilgili olarak Sovyet filozofu, marksist-leninist felsefeye uygun şekilde kurulmuş dünyanın bilimsel tasvirinin yokluğuna işaret etmekte ve böyle bir tasviri yaratmanın "filozof için na- bir çok bakımlardan büyük önemi haiz olacağını" belirtmektedir. Dahası var: "eğer biz sade muhtevasını değil, şeklini de kapsayan modern bilimsel mefhumun tablosunu çizmezsek, idrak ve mantık alanında ileriye doğru herhangi bir doğru adım atmak imkânından yoksun kalırız" (Aynı dergi, s.28).

Makalesinin sonunda felsefeyi (marksist-leninist felsefesini) bugünkü bilimsel idrak seviyesine yükseltmek için bir şeyler yapmak gerekliliğinden bahseden Kopnin şu soruları soruyor:

1. Bugünkü şartlar altında felsefe, bilimin çeşitli alanlarında ortaya çıkan soruları cevaplandırmaya nasıl yardım edebilir?
2. Felsefe bu sorular için bugün de yeni bilimsel fikirler kaynağı olabilir mi?

Söz konusu derginin aynı sayısında yeni felsefî nazariyelerin yaratılması gerekliliğini belirten Sovyet akademisyeni B.Kedrov, çağdaş marksist diyalektiği hakkında da serzenişte bulunarak diyor ki:

Bugün "Bilginler, diyalektiğin kendi konularını fizik, kimya ve diğer bilimlerin anlattıkları gibi anlatma kabiliyetinde olduğunu gördükleri, yâni diyalektik soyutluktan somuta geçiş prensibine göre anlatılmağa başladığı zaman, diyalektik onları kendi tarafına celbedebilir. Bazı filozoflar ise diyalektiği şöyle anlatıyorlar: ilkönce tezler formüle edilmekte, sonra bunlara örnekler gösterilmekte, sonra tekrar tezler, arkasından tekrar örnekler, ve bu böylece devam edip gitmektedir (Aynı dergi, s.39).

SBKP Merkez Komitesinin nazarı sorunlar hakkında yayın yapan "Kommunist" adlı dergisinin son sayılarından birinde, yukarıda adı geçen P.Kopnin ile diğer Sovyet yazarı V.Lektorski'nin birlikte kaleme aldıkları bir yazı marksist diyalektiğin çağdaş durumunu tamamiyle açıklamış bulunuyor. İki yazarın iddiasına göre, ihtilâlin tabii bilimlerdeki izahı bugün, Lenin devrine kıyasla daha fazla gereklidir. Yazarlar Sovyet diyalektiğinde bilimlerin bugünkü seviyesine uygun ölçülerin tespit edilmesi gerektiğini ileri sürüyorlar ("Kommunist", No 7, 1971, s.89, 92).

Birliğinde cereyan eden bilimsel- teknik devrim oluşumlarının uyumsuzluğu konusunda kaleme aldıkları bir miki yazar, idrakin araştırılmasında özel bilimlerin başarılarını kabul etme zorunluğunu belirterek Sovyet bilginleri çevresinde "böyle bilim dallarının (semiotik, sembolik mantık, enformasyon nazariyesi, kibernetik ve sairenin), gûya felsefe problemlerini tamamiyle bilimsel ve doğru metotlarla çözdüklerini ve bunun için de felsefenin yerine geçtikleri hakkında yükselen seslerden" şikâyet etmektedirler (Aynı dergi, s.92).

Bunun en büyük başarısızlığı şundadır ki, "çürümekte olan kapitalizm", "essiz bilimsel- teknik devrim yolunu açmağa muvafık çağdaş bilimlerin seviyesine uygun yeni değer ölçüleri bulmak suretiyle marksist diyalektiğin köklü şekilde yeniden gözden geçirilmesi gerektiğine işaret eden aynı yazarlar diyorlar ki:

"Bugün bir bütün olarak materyalist diyalektiğin kategoriler sisteminin gelişme sorunu ve neticede bütün materyalist diyalektik kanun ve kategorilerinin birlik ve karşılıklı bağıllık içinde gelişmesi ve genelleştirilmesi ile bitebilecek modern bilimsel anlayışın köklü felsefî sentezi problemi doğmaktadır" (Aynı dergi, s.91).

Aynı 1971 yılında "Kommunist" dergisinde resmî Sovyet nazariyesinin eksiklik ve başarısızlıklarını kaydeden tanınmış üç Sovyet yazarının üç kolektif yazısı yayınlanmıştır. Bu yazılardan biri Sovyet nazariyesinin en zayıf noktası olan marksizm-leninizmin tabiiî bilimlerden geri kalmış olmasına değinmektedir. Bu alanda yayınlanan eserleri eleştiren akademisyenler V.Ambartsumyan, M.Omelyanovski ve P.Fedoseyev şu düşünceleri sürüyorlar:

"...Yayınlanan araştırmalarda sık sık yer verilen ciddi eksikliklere de işaret etmek gerekir... Felsefî tahlil yerine misaller gösterilmektedir... Bu çeşit eserlerde tanınmış tabiiyat bilginlerine ait felsefî görüşlerin tahlili çoğu zaman oldukça genel bir nitelik taşımaktadır; bu görüşler, içinde bulunduğu tüm tezatlarla birlikte incelenmemektedir" ("Kommunist", No 4, 1971, s.54).

Yazı şöyle devam ediyor:

"Modern tabiiî bilimlerin başarıları ve otoritesi konusundaki felsefî ve ideolojik spekülasyonlara karşı yapılan mücadele henüz yeterli olmaktan uzaktır; bu konudaki yabancı yayınlar ise çoğu zaman tahlile tabii tutulmamaktadır" (Aynı dergi, s.55).

Bugün tabiiyat bilginleri çevresine çok defa, çağdaş tabiiî bilimlerin felsefesinin rolünü gûya kibernetik'in, genel sistemler nazariyesinin ve sairenin oynadığını düşünenler de dahil bulunuyorlar (Aynı dergi, s.57). Makalede tabiiî bilimlerin ana problemini teşkil eden hayat sorunu, sanki idealist filozofların kaleminden çıkmış gibi formüle edilmektedir. Bu konuda şu satırlara yer veriliyor:

"Bilindiği gibi biosistemlerde cereyan eden fizikî ve kimyevî oluşumlar olmadan hayat yoktur ve olamaz. Böyle olmakla beraber hayat fizikî ve kimyevî olayların basit bir hasılası da değildir" (Aynı dergi, s.56).

Şunu da kaydetmek gerektir ki bilimsel-teknik devrimin progresif gelişmesi, Sovyet nazariyat ve tatbikatını daha güç duruma düşürmektedir.

(Aynı dergi, s.68).

"Kommunist" dergisinin aynı sayısında akademisyen B.Kedrov, S.Mikulinski ve İ.Frolov'un Sovyetler Birliğinde cereyan eden bilimsel-teknik devrim oluşumlarının uyuşmazlığı konusunda kaleme aldıkları bir makale çıkmıştır. Yazarların kaydettiklerine göre, bilimsel-teknik devrim oluşumları özel bir surette araştırmaya tabii tutulmadığı takdirde, söz konusu devrim hakkında her çeşit burjuva efsaneleriyle dolma tehlikesine mâruz belirli bir "ideolojik alan" boş kalmış olacaktır (s.72).

Resmî Sovyet felsefî nazariyesinin geri kalmasının geçici bir olay Sovyet nazariyesinin en büyük başarısızlığı şundadır ki, "çürümekte olan kapitalizm", "eşsiz bilimsel-teknik devrim yolunu açmağa muvaffak olmuştur" ("Mirovaya ekonomika i mejdunarodniye otnoşeniya", No 6, 1967, s.85).

Tanınmış Sovyet sosyologu İ.Sokolov bu hususta şunları yazıyor:

"Sanayice gelişmiş kapitalist ülkelerde üretimin, bilimsel faaliyet ve teknik yeniliklerin göze çarpacak derecede artması sonucunda son yıllarda durum değişmiştir. Bu, doğrudan doğruya kapitalist ekonomisinde ana sermayeyi yenileme tempolarının artışı; iç pazarın belirli surette genişlemesi ve entegrasyon hareketlerinin hızla gelişmesi ile ilgilidir" ("Voprosı filosofii", No 4, 1971, s.16).

"Kapitalist" memleketlerde kitle halindeki tüketim çok genişlemiş olduğu halde, Sovyetler Birliği ile diğer sosyalist ülkelerde bu problem, rejimin başlıca tezadı haline gelmektedir.

Meselâ Sovyet yazarı A.Okulov'un yukarıda zikredilen "Sovetskaya filosofskaya nauka i yeyo problemi" adlı kitabında açıkça şu durum tespit edilmektedir:

"Yayınlarımızda sosyalist toplumun başlıca tezadını teşkil eden "tezat" ve "zıddiyet" kavramları konusunda çeşitli görüşleri sürülmektedir... Ts.A.Stepanyan'ın kanaatine göre toplumumuzdaki başlıca ve kesin tezat, halk kütlelerinin son derece artan maddî ve mânevî ihtiyaçları ile maddî ve kültürel nimetler üretiminde ulaşılan seviye arasındaki tezattır" (s.42-43).

Sovyet yazarları "Kommunist" dergisinde şu itirafta bulunuyorlar: "Elbette bugün bilimsel-teknik devrimdeki gelişmeler bazı olumsuz olaylar doğurarak, tek taraflı (sosyalist toplumda, - Y.Kurulu) gelişmektedir" ("Kommunist", No 4, 1971, s.78). Dahası var: aynı yazarlar Sovyetler Birliğinde bir takım bilimsel ve teknik başarıların bile bile frenlendiğini de kabul ediyorlar (Aynı dergi, s.76).

Sovyet nazariyatçıları çevresinde tartışmalara en çok tarihî maddecilik ile sosyoloji arasındaki ilişkiler sebep olmaktadır (Aynı dergi, s.67). Meselâ "Kommunist" dergisi, sosyoloji ve tarihî maddecilik konusunda doğabilecek hatalı görüş tehlikesine işaret ederek şöyle demektedir:

"Nazarî düşüncenin olgunsuzluk ve bağımlılık belirtileri, nazariyenin komünist kuruluşundaki tatbikatından kopmasının ve gerçekçiliğin reel gelişim ve olaylarını bilimsel surette iyi anlayıp kavramada gösterilen kabiliyetsizliklerin sonuçlarıdır. Hatalı görüşler, burjuva sosyolojisinden eleştirilmeksizin yapılan iktibaslara somut cevaplar verilmediği takdirde yayılma istidadı gösterir ve tehlikeli bir hal alabilir" (Aynı dergi, s.68).

Sovyetler Birliği Komünist Partisinin XXIV.Kongresinde yapılan konuşmaların ve kongreden önceki ve sonraki Sovyet nazarî yayınlarının tahlili, Sovyetler Birliğinde bu problemlerle ilgili binlerce filozof meşgul olduğu halde, Sovyet felsefî düşüncenin gerçek acıklı durumunu açıkça ortaya koymaktadır (A.F.Okulov: "Sovetskaya filosofskaya nauka i yeyo problemi", Moskova, 1971, s.5).

Resmî Sovyet felsefî nazariyesinin geri kalmasının geçici bir olay olarak kabul edilmesine imkân yoktur. Bu gerileme on yıllarca devam etmekte ve Sovyet rejimine özgü sürekli bir hal almış bulun-

maktadır. Geri Sovyet nazariye düşüncesi ile bilim ve tekniğin ilerlemesi arasındaki ayrılık, keza diyalektik ve tarihî maddeciliğin tamamıyla eskimiş olması, tabii bilimler alanındaki en yeni başlıca sorunların Sovyet nazariyesi tarafından çözümüne imkân vermiyor.

Akademisyenler Kedrov, Ambartsumyan veya Kapitsa gibi Sovyetler Birliğinin en tanınmış bilginleri, Sovyet felsefesinin nazariyesini esaslı surette yenileme veya yeniden vücuda getirme talebinde bulunuyorlar. Nevar ki Sovyetler Birliğini yönetenler böyle bir karara varamazlar, zira bu, mevcut rejimin hareket kabiliyetinin şiddetle zayıflamasını veya hattâ niteliğinin değişmesini ifade edecektir.

Sovyetler Birliğinde Aktüel Gelişmeler

No 6

Aralık 1971 Editör: W.Miniajlo

SOVYETLERİN "HALKLARIN BİRBİRLERİNE YAKINLAŞMALARI" SİYASETİNİN ARKASINDA NELER GİZLİDİR

Murat Yanabı

Brejnev, Sovyetler Birliği Komünist Partisinin (SBKP'nin) XXIV.Kongresine sunduğu raporda şöyle diyordu: "Geçtiğimiz yıllarda partinin yönetimi altında kardeş Sovyet cumhuriyetlerinden her birinin çok yönlü gelişmesi, ülkemiz millet ve halklarının birbirlerine yavaş yavaş daha fazla yakınlaşma yolu üzerinde yeni adımlar atılmıştır" ("İzvestiya", 31.3.1971). Nevar ki Brejnev'in bu iddiasına rağmen, Sovyetler Birliğinde halkların yakınlaşmalarından bahsetmek için bugün hiçbir esas mevcut değildir.

Merkezî bir rejim ve geniş bir ağ şeklinde yayılmış güvenlik organlarının sıkı kontrolü altında yaşayan Sovyetler Birliği halkları arasında herhangi özel bir anlaşmazlığın olmadığına şüphe yoktur. Fakat, ne kadar arzu edilirse edilsin, meselâ Türkmenler ile Letonyalılar, Azerbaycan Türkleri ile Mordavyalılar, Tacikler ile Karelyalılar vb. arasında herhangi bir ruhî ve kültürel yakınlaşma belirtilerini görmeğe imkân yoktur.

Komünist terminolojisine göre "millet ve halkların birbirlerine yakınlaşmaları", gerçekte Leninin, halkların tek sosyalist millet içinde birleşip kaynaşma fikrinin gerçekleşmesini ifade eder. "Yakınlaşma" ve "birleşip kaynaşma" sözlerini Lenin hemen hemen daima bir arada kullanmakta idi. Lenin şöyle yazmıştı: "Tek hedef şudur: bütün milletlerin birbirlerine sıkıca yakınlaşmaları ve ileride aralarında birleşip kaynaşmaları..." (V.İ.Lenin: "Külliyatı", 3. Baskı, Cilt 18, Moskova, 1931). Lenin halkların aralarında birleşip kaynaşmaları fikrini ileri sürerken, Rus halkının sayıca üstünlüğü, kültür seviyesi ve devlet hayatındaki üstün rolü sayesinde "milletlerin birleşip kaynaşmasının", Rusya şartları altında onların Rus halkı tarafından yutulması, yâni ruslaştırılması şeklini alacağını, elbet, önceden biliyordu. Sovyetler Birliğinde şimdi görülen de budur. 15.1.1970 tarihli Sovyet nüfus sayımının verileri bunu açıkça ortaya koymaktadır. Bu verilere göre, Rus olmayan 13 milyon kişi (Sovyetler Birliğinde Rus olmayan halklar genel sayısının %11,5'i) ana dili olarak Rusçayı göstermiştir. 1959 yılında %78,1'i Mordov dilini ana dil olarak kabul eden 1.285.000 Mordovyalıdan, 1970 de 1.263.000; %45,2 Yine aynı sayımın verilerine göre, Ukraynalıların %14,3'ü ana dili olarak başka bir halkın dilini benimsemiş bulunuyor. Bu oran Beloruslarda %19,4; Kazan Türklerinde %10,8 dir. Kazan Türklerinin %70'i memleketleri Tataristan cumhuriyeti dışında ve başta Ruslar olmak üzere diğer halklar arasında yaşıyor. %30 dan fazlası Ermenis-

tan dışında yaşayan Ermenilerin %8,6 sının ana dili Rusçadır. Bu oran Almanlarda %33,2; Lehlilerde %67,5; Yahudilerde %82,3 tür. En düşük oran Türkistan ile Kafkasya Türk ve müslüman milletleri ile Baltık milletleri arasındadır. Türkmenler arasında herhangi bir başka halkın dilini ana dili olarak kabul edenlerin oranı ancak %1,1; Kırgız Türkleri arasında %1,4; Tacikler arasında %1,5; Kazak Türkleri arasında %2; Azerbaycan Türkleri arasında %1,8 ve Dağıstan halkları arasında %3,5 tir. Baltık milletlerinden Litvanyalılar arasında bu oran %2,1; Estonyalılar arasında %4,5 ve Letonyalılar arasında %4,8 dir.

Sovyetler Birliğinin Rus olmayan halklarında 1970 yılına doğru ana dilini yitirme derecesi böylece tespit edildikten sonra, bu durumun gelişme seyrine göz atmakta da fayda var. 1970 Sovyet nüfus sayımı verileri ile bundan önceki 1959 nüfus sayımı verileri arasındaki kıyaslama, ana dillerini kaybedenler oranının gittikçe yükselmekte olduğunu göstermektedir. Ukraynalılar arasında bu oran 1959 da %12,3 iken 1970 de %14,3'e; Beloruslar arasında %15,8 den %19,4'e; Kazan Türkleri arasında %7,9 dan %10,8'e; Almanlar arasında %25 den %33'e; Yahudiler arasında %78,5 ten %82,3'e ve Lehliler arasında %54,8 den %67,5'e yükselmiştir. 1959 ile 1970 yılları arasında ana dillerini kaybedenlerin tam sayısı Sovyet istatistiklerinde gösterilmediğinden, bazı halklarda dil ruslaşmasının durduğu veya ana dillerini kaybedenlerin payında hattâ azalma olduğu intibai uyanıyor. Bu, özellikle Türkistan ve Kafkasya halkları için söylenebilir. Bu halklarda son 11 yılda görülen gayet yüksek tabii nüfus artışı (%50 ye kadar) sonucunda, dilini kaybedenlerin oranı yükselmek şöyle dursun, aksine düşmüştür. Oysa dillerini kaybeden Özbeklerin sayısı 1959 da 96 bin iken (yuvarlak hesapla) 1970 de 129 bine, aynı sıra ile Kazakların sayısı 56 binden 106 bine, Azerbaycanlıların sayısı 68 binden 78 bine yükselmiştir. Ermenilerde aynı dönemde dillerini kaybedenlerin oranı 1959 da %10,1 iken, 1970 de %8,6 ya düşmüştür, ama sayıda azalma şöyle dursun, aksine az miktarda bir artma olmuştur.

SBKP'nin XXIV.Kongresindeki konuşmasında Brejnev şunları da söylemiştir: "Parti, sosyalist milletlerin gelişmesinde aralarında tedricen yakınlaşma olacağı yolundaki leninist görüşü sebatkâr ve şaşmaz surette gerçekleştirerek, Sovyetler Birliğini ileride de kuvvetlendirecektir" ("İzvestiya", 31.3.1971). Yukarıda verilen bilginin ışığı altında bu sözler, Sovyetler Birliğinin Rus olmayan halkları için için çok karanlık bir gelecek vaatetmektedir. Son 11 yılda halkların "birbirlerine yakınlaşma" seyri, yâni dillerinin ruslaştırılması ileride de aynı hızla devam edecek olursa, yarısı veya çoğunluğu Rusçayı artık ana dili olarak kabul eden milletlerin, millî dillerini tamamiyle kaybetmeleri ve bir millet olarak ortadan kalkmaları için en çok 50 yıllık bir zaman yetecektir. Meselâ, 1959 Sovyet nüfus sayımında adları geçen Aleut ve Eskimo gibi Sibiryalı halkları, 1970 sayımında artık zikredilmemektedir.

Aşağıdaki Sovyet istatistik verileri de "sosyalist milletlerin gelişmesi" yararına değildir: 1959 yılında %78,1'i Mordov dilini ana dil olarak kabul eden 1.285.000 Mordovyalıdan, 1970 de 1.263.000; %45,2 oranı Lehçeyi ana dil olarak kabul eden 1.380.000 Lehliden 1970 de 1.167.000; %71,3 oranı Karelya dilini ana dil olarak kabul eden 167 bin Karelyalıdan 1970 de 146 bin; 2.268.000 Yahudiden 1970 de 2.151.000 kalmıştır. Bu milletlerden önemli bir kısmının, başta, elbette, Ruslar tarafından olmak üzere, başka milletler tarafından

asimile edildiği aşıkârdır. Böylece bu milletler "birbirlerine yakınlaşma" safhasından çıkmış ve artık "tek sosyalist millet içinde erime safhasına girmişlerdir, yâni kısacası bir millet olarak ortadan kalkmışlardır.

Bu değişiklikleri, Sovyet propagandasının, Sovyetler Birliğinde Rus olmayan halkların millî kültür ve dillerindeki "görülmemiş ilerlemelere" dair iddiaları izlemektedir. Haberleşme tekelinden yararlanan Sovyet organları, Sovyetler Birliğinin Rus olmayan halkları hakkındaki haberleri öyle bir şekle sokuyorlar ki, okuyucunun gerçeği keşfetmesi imkânsız bir hale geliyor. Buna bir örnek olarak Başkırdistan Eyalet Komitesi Birinci Sekreteri M.Z.Şakirov'un, SBKP'nin aynı XXIV.Kongresindeki konuşması gösterilebilir. Şakirov diyordu ki:

"Partinin leninist millî politikasının en mükemmel başarılarından biri Başkırdistanda, başlıca yerli halka mensup emekçiler arasından, büyük işçi sınıfının yaratılmış olmasıdır... Ayrıca yerli aydınlar ve halk ekonomisinin uzmanlar ordusu yetiştirilmiştir. Bilim, edebiyat ve sanat alanları genişlemiştir" ("İzvestiya" 6.4.1971).

Herkesin, Şakirov'un Başkırt Türklerinden bahsettiğini düşüneneğine şüphe yoktur. Gerçek durum ise bambaşka bir manzara arz etmektedir. Sovyet istatistiklerine göre yerli Başkırtlar, Başkırdistan nüfusunun ancak %23,4 ünü teşkil etmektedirler. Buna karşılık Başkırdistanda yerleşmiş bulunan Rusların oranı %40,5 tir. Başkırtların ancak %66,2 si Başkırtçayı ana dili olarak kabul ediyor. %33,8'i ise dilini kaybetmiştir. Bu arada dillerini kaybeden Başkırtların sayısı 1959 da 417 bin iken, 1970 de 440 bine yükselmiştir.

Yine aynı SBKP'nin XXIV.Kongresinde Komi Muhtar Sovyet Sosyalist Cumhuriyetinin kadın delegesi A.V.Gorskaya, şunları söylemiştir: "Cumhuriyetimizde halen 800'ü aşkın okul var, bu okullarda 200 bin öğrenci okumakta, cumhuriyette 11.500 öğretmen çalışmaktadır" ("İzvestiya", 6.4.1971). Bu arada Gorskaya, cumhuriyette ne kadar millî (Komi) okul bulunduğunu ve kaç Komili çocuğun ana dilinde öğrenim yaptığını sükûtle geçiştirmiştir. Gerçekte Komi'de yerli halkın oranı %28,6, Ruslarınki ise %53,1 dir. Komilerin cumhuriyet nüfusundaki izafî ağırlığı 1959 da %30,1 iken, 1970 de %28,6 ya düşmüştür. Ruslarınki ise %48,6 dan %53,1'e yükselmiştir. 1970 de Komilerin %82,7 si Komi dilini ana dil olarak kabul ediyordu, geriye kalan %17,3'ü dilini artık kaybetmiştir. Bu arada ana dilini kaybedenlerin oranı 1959 da %10,7 iken, 1970 de bu oran %17,3'e yükselmiştir.

Sovyetler Birliğinin Rus olmayan halkları sistematik surette milliyetsizleştirilmektedirler. Bu milliyetsizleştirme hareketinde ve karışık evlenmeler siyasetinin yanısıra, SBKP'nin okul ve dil politikası da birinci derecede rol oynamaktadır. Sovyetler Birliğinde gerek okullarda, gerekse adlî, idarî ve diğer müesseselerde Rus ve yerli millî diller, nazari olarak, eşit hakka sahip bulunuyorlar. Millî, yâni Rus olmayan cumhuriyet, eyalet ve bölgelerde resmî millî birinci ve ikinci dereceli okullar vardır. Sovyet kanunları ana babalara çocuklarını istedikleri okulda, yâni millî veya Rus okulunda okutmak hakkını tanımıştır. Tatbikatta ana babalar çoğu zaman Rus okulunu tercih etmek zorunda kalıyorlar.

Muazzam Sovyet propaganda makinesi aracılığı ile Rus halkı ile dilinin devamlı olarak göklere çıkarıldığı ve "Leninin dilini" öğrenmeleri için Sovyetler Birliğinin Rus olmayan halkları üzerinde sistematik ve psikolojik baskı yapıldığı da unutulmamalıdır.

Sovyetler Birliğinde Rus dilini bilmeyenlere, bir kaide olmak üzere, her yerde derslerin Rus dilinde verildiği yüksek öğrenim müesseselerinin yolu sade kapanmakla kalmıyor, aynı zamanda resmî dairelerde çalışmak imkânları da ortadan kalkıyor. Çünkü Rus ve yerli millî dillerin resmen eşit olmalarına rağmen mahkemelerde, özellikle yüksek mahkemelerde, devlet dairelerinde, kongre ve konferanslarda, Yüksek Şûra toplantılarında ve sairede resmî dil fiilen Rusçadır. Meselâ, herhangi bir cumhuriyette yerli komünist parti kongresi veya Yüksek Şûra toplantısı yerli dil ile yönetilecek olursa, Moskovanın tepkisini tasavvur etmek hiç de güç değildir. Böyle bir şey yapıldığı takdirde, söz konusu cumhuriyet yöneticilerinin darmadağın edilecekleri şüphesizdir.

Bundan ötürü arka plânda kalmak istemeyen herkesin, mutlaka Rus dilini öğrenmesi şarttır. Orduda ise Rus dili yegâne dil olup, bu dil iyice bilinmeden bu alanda ilerlemeğe imkân yoktur.

Rus olmayan Sovyet gençlerini Rus okuluna girmeyi zorlayan başka sebepler de var. Millî okullarda ilk okulun birinci sınıfında 6 aydan sonra başlayarak ikinci dereceli öğrenimi bitirinceye kadar öğrencilerin ana dili ve edebiyatını, yüksek sınıflarda da yabancı dillerin yanısıra Rus dil ve edebiyatını da öğrenmeleri gerektir. Bu hal, öğrencilerin zaten yüklü olan okul ödevlerini arttırıyor ve bunun sonucunda Rus olmayan öğrenciler, ödevleri daha az olan Rus öğrencilerine kıyasla güç bir duruma düşüyorlar. Bundan başka, yerli okullar, genellikle Rus ikinci dereceli okullarından sayıca daha az olduğundan, Rus olmayan gençler bu yüzden de Rus okuluna devam etmek zorunda kalıyorlar.

Nihayet, Sovyetler Birliğinin 40 milyonluk müslüman nüfusuna ait özel bir durumu da kaydetmek gerektir. 1930 ların başında Arap harfleri lâtin harfleriyle değiştirilmiş, 1940 ların başında ise Türk ve müslüman halklara Rus alfabesi kabul ettirilmiştir. Bunun sonucunda müslüman gençler, asırlık mânevî mirasından koparılmıştır. Zira Lâtin harfleri kabul edildikten sonra Arap harfleriyle yazmak ve okumak yasaklanmış, Rus alfabesi uygulanmağa başlandıktan sonra da Lâtin harfleri ortadan kaldırılmıştır. Böylece çağdaş Sovyet gençliği, ancak son 30 yılda Rus harfleriyle basılan millî edebiyatlarını okuyabilecek durumdadır. Arap ve Lâtin harflerini bilmeyen müslüman gençlik, tarihî materyel ve kaynaklardan faydalanmak için Rus eserlerine (eğer varsa) başvurmak zorunda kalmaktadır. Türkistan Sovyet cumhuriyetleri bilim akademilerinin bir çok süreli yayınları ile eserleri dahi Rus dilinde basılmaktadır.

Böylece suni bir şekilde yaratılan şartlar sonucunda Rus dili, millî dillerin yerini işgal etmeğe başlayarak, bütün Sovyetler Birliğine şamil genel dil önemini kazanmaktadır.

Sovyetler Birliğinde Rus olmayan milletlerin dillerinin bu şekilde ruslaştırılmasına, Brejnev'in söylediği gibi, "millet ve halkların birbirlerine yakınlaşmaları" adı verilebilir mi?